

უმცირესობების წარმომადგენლებს საკუთარი შვილები შეჰყავთ ქართულენოვან სკოლებში, სადაც სწავლება მიმდინარეობს მხოლოდ ქართულად. ხშირად ამ მოსწავლეებმა სკოლაში შესვლის მომენტისთვის საერთოდ არ იციან ქართული ენა; (3) 2009 წლიდან განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ დაიწყო ბილინგვური განათლების პროგრამა. ამ პროგრამაში მონაწილეობს 40 საპილოტე სკოლა, სადაც სწავლება ხორციელდება ორ (სახელმწიფო და უმცირესობათა მშობლიურ) ენაზე.

მშობლიური ენის განვითარება სკოლაში

ენობრივი უმცირესობის მოსწავლეთათვის სკოლა არის მნიშვნელოვანი სოციალიზაციის აგენტი, სადაც ამ მოსწავლეებს შეუძლიათ მშობლიური ენის სრულყოფილად ათვისება. მშობლიური ენის შესწავლა მნიშვნელოვანია როგორც უმცირესობის, აგრეთვე უმრავლესობის მოსწავლეთათვის, თუმცა უმცირესობის კონტექსტი დამატებით საფუძველს იძლევა, რომ სკოლამ უზრუნველყოს ამ მოსწავლეთათვის მშობლიური ენის სწავლება (დუჩერი, 2004).

წარმოგიდგენთ UNESCO-ს (გაეროს განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაცია) ცნობილი ანგარიშებიდან (1953) ციტატას, სადაც ხაზგასმულია სკოლაში მშობლიური ენის სწავლების მნიშვნელობა:

აქსიომატურია, რომ ყველაზე კარგია სწავლების ენად მშობლიური ენის გამოყენება. ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია, რადგან ბავშვი ავტომატურად იაზრებს და უნარი აქვს, გამოხატოს საკუთარი მოსაზრებები, როცა პროცესი მისთვის ნაცნობ ენაზე მიმდინარეობს. სოციოლოგიურად მნიშვნელოვანია, რადგან მოსწავლე საკუთარი თავის იდენტიფიცირებას ახდენს საკუთარ თემთან. საგანმანათლებლო კუთხით, ის სწავლობს უფრო სწრაფად და კარგად მშობლიურ ენაზე, ვიდრე მისთვის უცხო ენაზე (გვ. 11).

ბილინგვური განათლების პროგრამები

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს უმცირესობის ენას დუალური ბილინგვური განათლებისა და მშობლიური ენის შენარჩუნების პროგრამებს სკოლებში. უმცირესობათა ენის სკოლაში სწავლით მოსწავლე იღრმავებს, ერთი მხრივ, ოჯახში შეძენილ ენობრივ უნარებს და, მეორე მხრივ, უვითარდება პოზიტიური დამოკიდებულება მშობლიური ენის სტატუსის მიმართ, მოსწავლეებში თვითრწმენა და თვითდაჯერებაც მატულობს. ამასთანავე, მოსწავლე ეუფლება სახელმწიფო ენას, დომინანტ კულტურას და შესაძლებლობა ეძლევა სრულყოფილი ინტეგრაცია მოახდინოს საზოგადოებაში.

უმცირესობათა ენის შეტანა სკოლებში შეიძლება მოხდეს როგორც ამ ენის, როგორც ცალკე აღებული საგნის, სწავლების გზით, აგრეთვე სხვადასხვა საგნის სწავლების ენად მშობლიური ენის გამოყენებით (უეშე და სკეანი, 2002; მეტი, 1998). მშობლიურ ენაზე სხვადასხვა საგნის სწავლა უფრო ეფექტურია გზაა როგორც ენის ათვისების, აგრეთვე საგნის სასწავლო მასალის შესასწავლად (მეტი, 1998).

აღსანიშნავია, რომ მშობლიური ენის შესასწავლად ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს სწავლის მეთოდოლოგიასა და სწავლების სტრატეგიებს. ხშირად სასწავლო პროცესი ისეა დაგეგმილი, რომ არ ითვალისწინებს უმცირესობათა მოსწავლეების კულტურული და ენობრივი განვითარების შესაძლებლობებს. უმცირესობათა მოსწავლეები კი საჭიროებენ მრავალფეროვან სასწავლო გარემოს, სადაც ბიკულტურიზმი თუ მულტიკულტურიზმი დაფასებულია და კლასში ხდება მრავალმხრივი ხედვის წარმოჩენა და დაფასება (ფრიიშანი, 1995, 1998). თანამშრომლობითი სწავლის მიდგომა, რომელიც უკვე განვიხილეთ სახელმძღვანელოს მეორე თავში, არის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური სტრატეგია მრავალფეროვან სასწავლო გარემოში გამოსაყენებლად, რაც ხელს უწყობს გუნდურ მუშაობას, ურთიერთდამოკიდებულებას, სოციალურ ინტეგრაციას და ა.შ. (ჰოლტი, 1993, ოვანდო და მისი კოლეგები, 2003).

აღსანიშნავია, რომ მშობლიური ენის ცოდნა ხელს უწყობს მეორე ენის ათვისებას. სვეინმა და ლაპკინმა (1991) თავიანთ კვლევაში დაადგინეს, რომ მოსწავლეებს, რომლებიც ფლობდნენ მშობლიურ ენას, უფრო კარგად ჰქონდათ განვითარებული წერისა და ზეპირმეტყველების უნარები მეორე ენაში, მშობლიური ენის არმცოდნე მოსწავლეებთან შედარებით. მშობლიური ენის ცოდნა ხელს უწყობს უნარების ტრანსფერს მეორე ენის შესწავლისას.

ქართულენოვანი სკოლები და უმცირესობათა მოსწავლეები

ძალიან ბევრი ბავშვი საქართველოში (განსაკუთრებით თბილისსა და ქვემო ქართლში) შედის ქართულენოვან სკოლაში და სწავლობს საგნებს მისთვის ახალ ენაზე. ძალიან მოკლე პერიოდში ამ მოსწავლეებს მოეთხოვებათ მეორე ენის ათვისება ან ამ ენაზე საგნების შესწავლა. გამოცდილება აჩვენებს, რომ აღნიშნულის მიღწევა ასე მცირე პერიოდში, ფაქტობრივად, შეუძლებელია, რაც იწვევს ამ მოსწავლეების აკადემიურ ჩამორჩენას. ამ შემთხვევაში მნიშვნელობა აღარ აქვს, რომელ მიდგომას იყენებს მასწავლებელი („ტრანსმისიურს“ თუ „ადმოქინითი სწავლისას“). შესაბამისად, მოსწავლეებს სჭირდებათ ენობრივი დახმარება, მასწავლებლისა და მოსწავლის თანამშრომლობას უდიდესი როლი ეკისრება. ამ პროცესს „სკეიფოლდინგი“ ეწოდება (გიბონსი, 2002). აღნიშნული მიდგომა მომდინარეობს რუსი ფსიქოლოგის ვიგოცკის (1962) თეორიიდან, რომელიც მიიჩნევდა, რომ სწავლა ხდება, როცა მოსწავლის არსებული ცოდნა გადრმავედება ამ მოსწავლის შესაძლებლობის მაქსიმუმის ფარგლებში. ხოლო ამ პროცესში მასწავლებელს ენიჭება უდიდესი მნიშვნელობა. ვიგოცკიმ გამოიყენა **მოსწავლის განვითარების უახლოესი ზონა**, რომელიც გულისხმობს მოსწავლის მიერ დამოუკიდებლად ცოდნის დაუფლებას და **განვითარების პოტენციური ზონა**, რომელიც გულისხმობს მოსწავლის ცოდნის განვითარებას მასწავლებლის ან თანატოლის დახმარების პირობებში. საკითხის

გამარტივების მაგივრად, მასწავლებელი მიმართავს სკეიფოლდინგს, რაც არის დროებითი ინსტრუმენტი, რომ მოსწავლემ გაიაზროს საგნის შინაარსი. როცა მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლე ეუფლება ცოდნას, სკეიფოლდინგი აღარ არის საჭირო და მოსწავლე უკვე დამოუკიდებლად უმკლავდება სასწავლო დავალებებს.

ვილარეალმა (1999), აუგუსტმა (2002), ბრინმა (2002) და სმიტმა (2003) ჩამოაყალიბეს ის მახასიათებლები, რომელიც საჭიროა სკოლებისთვის, სადაც სწავლობენ ბილინგვალური ბავშვები და სწავლა ხორციელდება მხოლოდ სახელმწიფო ენაზე:

- მასწავლებლები სწავლებაზე აფუძნებენ მოსწავლის წინარე ცოდნასა და გამოცდილებას;
- თანატოლთა სწავლება აქტიურად გამოიყენება კლასში, რათა ენობრივი დახმარება ხდებოდეს მეგობრების საშუალებითაც;
- ენობრივი უმცირესობების მოსწავლეები სრულად ინტეგრირებულნი არიან სასკოლო ცხოვრებაში;
- მოსწავლეთა ლინგვისტური და კულტურული მრავალფეროვნება დაფასებულია;
- ენობრივი უმცირესობის მოსწავლეების მიმართ მასწავლებლებს აქვთ მაღალი მოლოდინები;
- სასწავლო გეგმა დაგეგმილია ისე, რომ მოსწავლემ შეძლოს მისი ათვისება, მაგრამ ამავე დროს მისი დაძლევა წარმოადგენს „გამოწვევას“ მოსწავლეთათვის და უზრუნველყოფს მოსწავლის ინტერესის გაღვივებას სწავლის პროცესისადმი;
- ლინგვისტური კომპეტენციები და საგნის კონცეპტუალური საკითხები ერთმანეთში არ არის არეული, ანუ, მოსწავლის ენობრივი კომპეტენცია არ არის კრიტერიუმში მოსწავლის აზროვნების დონის შესაფასებლად;
- ენისა და საგნის ათვისებაც შესაძლებელია მოსწავლის მიერ;
- ოჯახის ენიდან დომინანტ ენაზე გადასვლის პროცესი სენსიტიური და წარმატებულია;

- წიგნიერებისა და ზეპირმეტყველების უნარების განვითარება ინტეგრირებულია სწავლების პროცესში;
- აზროვნების მაღალი დონის უნარები უვითარდებათ მოსწავლეებს;
- შეფასება უნდა იყოს სამართლიანი და ვალიდური, შეფასება არ უნდა ხდებოდეს ბილინგვალი და მონოლინგვალი მოსწავლეების შედარების გზით.
- მასწავლებელი სწავლების პროცესში აქტიურად იყენებს მოსწავლეთა გამოცდილებებს, მათ შორის იმ გამოცდილებებს, რომლებიც უკავშირდება მოსწავლეთა ოჯახსა და სოციალურ წრეს;
- ენობრივი უმცირესობის მშობლები არიან პარტნიორები, რომლებიც პასუხისმგებლები და თანამონაწილენი არიან მოსწავლის მიერ მიღწეულ წარმატებებზე;
- მასწავლებელთა შერჩევა ხდება ძალიან ფაქიზად, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარება მუდმივად ხორციელდება, განსაკუთრებით უმცირესობათა მოსწავლეების სწავლების მეთოდების მიმართულებით;
- სკოლა არის ბავშვთა უფლებების გარანტორი და უზრუნველყოფს მოსწავლის ოჯახთან თანამშრომლობით სოციალურ სერვისების ხელმისაწვდომობას

ქვემოთ წარმოგიდგენთ ენის სწავლებასთან და ლინგვისტურად მრავალფეროვან კლასის მართვასთან დაკავშირებულ რამდენიმე სიტუაციას.

სიტუაცია 1

მოსწავლე გვიამბობს: „ეროვნებით სომეხი ვარ. დედამ ქართულ სკოლაში შემიყვანა, სახელმწიფო ენის ცოდნა აუცილებელიაო. სახლში მხოლოდ სომხურად ლაპარაკობენ, ამხანაგები, მეზობლების უმრავლესობა სომეხი ეროვნების არიან. ქართულად საერთოდ არ ვლაპარაკობ, ამიტომ

სწავლა ძალიან გამიჭირდა. ზოგჯერ მასწავლებლის საუბარსაც ვერ ვიგებ. ქართველ ამხანაგებთანაც ვერ ვურთიერთობ. მრცხვენია, შეცდომებით რომ ვლაპარაკობ, მეშინია, არ დამცინონ, ამიტომ ვცდილობ, კლასში სომეს ამხანაგებთან ვიყო, ამაზე მასწავლებელი გაბრაზდა, ასე ქართულს ვერ ისწავლითო. გაგვაცალკევა. ჯერ თითოეული ჩვენგანი ქართველი ბავშვის გვერდით დაგვსვა. მერე ერთმანეთთან სომხურად ლაპარაკი აგვიკრძალა. ერთი სული მაქვს, გაკვეთილები როდის დამთავრდება და სახლში როდის წავალ. სკოლაში ყოფნა ტანჯვად მექცა...”

სიტუაციის ანალიზი

ნებისმიერ მოქალაქეს, განურჩევლად ეთნიკური, რელიგიური, ენობრივი და ა.შ. კუთვნილებისა, უნდა მიეცეს ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში სრულფასოვანი ინტეგრირების თანაბარი შესაძლებლობა, სახელმწიფო ენის სრულყოფილი ცოდნა კი ამის გარანტს წარმოადგენს. სწორედ ამიტომ არაქართულენოვანი ბავშვების მშობლები დაინტერესებულები არიან, რომ მათი შვილები დაეუფლონ სახელმწიფო ენას და უკვე ხშირია შემთხვევები, როცა ამ ენის უკეთ შესწავლის მიზნით ისინი ქართულ სკოლებში შეჰყავთ. მაგრამ, როგორც ბავშვის ნაამბობიდან ჩანს, ამან მას სერიოზული პრობლემები შეუქმნა არა მარტო კოგნიტური (იგი არ ფლობს *სწავლების ენას*, რის გამოც ის ჩამორჩება სწავლაში), არამედ სოციალიზაციისა და კომუნიკაციის კუთხით. პრობლემას რამდენიმე ფაქტორი განაპირობებს, კერძოდ:

- *გარემო*, რომელიც მას ოჯახსა და სკოლის გარეთ აქვს, არ უწყობს ხელს ქართული ენის შესწავლაში;
- როგორც ჩანს, მასწავლებელს არ შეუძლია *ინდივიდუალურად მიუღდეს* მოსწავლეებს, რომელთაც ენობრივი პრობლემები აქვთ;
- მასწავლებელი არ ფლობს ენის სწავლების *ეფექტურ მეთოდებს*;

- როგორც ჩანს, სკოლაში არ არის *პირობები* სახელმწიფო ენის შესასწავლად ასეთი მოსწავლეებისათვის: არც დამატებითი ან ე. წ. წრეობრივი მუშაობაა და არც *ინდივიდუალური პროგრამა*.

თუ დავუკვირდებით, ჩამოთვლილთაგან სამის მოგვარება შესაძლებელია სკოლის დონეზე. როგორც ჩანს, ამის სურვილი პედაგოგსაც აქვს. ის ცდილობს, გადაჭრას პრობლემა, მაგრამ ვერ პოულობს სწორ გზას, რადგან საამისოდ კომპეტენცია არ ჰყოფნის.

მასწავლებლის გადაწყვეტილებით, სომხურენოვანი მოსწავლე ქართულენოვანის გვერდით დაესვა, ბავშვს აღარ ექნებოდა თავის მშობლიურ ენაზე გადალაპარაკების საშუალება. ის იმედოვნებდა, რომ ამგვარი ხერხით ხელს შეუწყობდა კომუნიკაციას ქართულ ენაზე, საბოლოოდ კი მის უკეთ შესწავლას (ენის ათვისების ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური გზაა ამ ენაზე მოლაპარაკე თანატოლებთან ინტენსიური ურთიერთობა) და ქართველ და სომეხ ბავშვთა ურთიერთობა არასაგაკეთილო დროსაც ქართულ ენაზე გაგრძელდებოდა. მაგრამ ასე არ მოხდა, რადგან ქართული ენის არცოდნის გამო ერთმანეთში მხოლოდ მშობლიურ ენაზე საუბარი მათთვის უფრო მოსახერხებელი იყო და ამიტომ ცდილობდნენ სულ ერთად ყოფნას. სომეხ მოსწავლეებს ენის შესწავლისას ხელის შემშლელი ფაქტორებისაგან თავის დაღწევაში პროფესიონალი მასწავლებელი უნდა დაეხმაროს, რომელსაც შეუძლია ინდივიდუალური მიდგომა და ფლობს ენის ინტენსიური სწავლების მეთოდებს, „*იცნობს მულტიკულტურულ და მულტილინგვურ მიდგომებსა და პრინციპებს და იყენებს მათ სწავლების დაგეგმვისა და განხორციელების პროცესში*“ (მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი (7. 3.). ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მასწავლებელი ასეთ პროფესიონალთა რიცხვს არ განეკუთვნება. მშობლიურ ენაზე ლაპარაკის აკრძალვის ნაცვლად მასწავლებელს ისეთი საკლასო და არასაკლასო აქტივობები უნდა დაეგეგმა (მაგალითად, სპექტაკლი ქართულად, როლური თამაშები, სიტუაციური ამოცანები და ა.შ.), რომლებიც წაახალისებდა ბავშვებს, გააუმჯობესებდა მათ ქართულს. მასწავლებელმა კლასში უნდა შექმნას უსაფრთხო გარემო, სადაც სომეხ მოსწავლეებს არ ექნებათ შეცდომის

დაშვების შიში. სომხურენოვანი მოსწავლეების ჩართვის საშუალებაა აგრეთვე თანამშრომლობითი (კოოპერაციული) სწავლა. მცირე ჯგუფებში მათი მონაწილეობა იმგვარად, რომ თითოეულს თავისი წვლილი შეეტანა იმით, რაც ეხერხება (თუნდაც ხატვით), ხელს შეუწყობდა კომუნიკაციას, საკუთარი საჭიროების შეგრძნებას, მათ თვითდამკვიდრებას. სასურველი იქნებოდა, ქართველ და სომეხ მოსწავლეებს განეხორციელებინათ ერთობლივი მინიპროექტი: „სიტყვათა საღარო“, რომლის მიზანიც იქნებოდა სომხურსა და ქართულში საერთო სიტყვების შეგროვება. პროექტს მეტ ეფექტურობას შესძენდა მათი მშობლების ჩართვა, რომლებიც დაეხმარებოდნენ შვილებს მის განხორციელებაში. ასევე სასურველი იქნებოდა, მასწავლებელს ქართველი და სომეხი მშობლების დაახლოების მიზნით მოეწვია მშობელთა კრება და პრობლემა მათთან ერთად განეხილა. სავარაუდოდ, ორივე მხარე გამოთქვამდა პრობლემის გადაჭრის სურვილს, რადგან ამაში ისინი საკუთარი ინტერესების სრულ თანხვედრას დაინახავდნენ.

გთავაზობთ გაკვეთილის სცენარს, რომელიც, ვფიქრობთ, ქართული ენის შესწავლის კონკრეტულ მაგალითად გამოადგებათ მასწავლებლებს და ის შეიძლება ეფექტური იყოს როგორც ქართულენოვანი, ისე არაქართულენოვანი მოსწავლეებისათვის დაწყებით კლასში.

გაკვეთილის თემა: სულხან-საბა ორბელიანის „უკან მიდევნებული ღამპარი“ (ადაპტირებული ვარიანტი).

სამეტყველო ფუნქციები: აღწერა-დახასიათება, ლოგიკური კავშირები.

ენობრივი კონსტრუქციები: აღწერა-დახასიათება – ურიცხვი სიმდიდრის პატრონი, მოსამართლე და მოწყალე მეფე, ბრძენი და წინდახედული.

ლოგიკური კავშირები – პირობითობა (ვიდრე ცოცხალი ვარ. . . , ნუ. . . , როცა მოგვდები, მაშინ. . .), ოპოზიცია (კარგად დაიწყო, მაგრამ. . .).

გაკვეთილის მიზანი: გააზრებული კითხვისა და მეტყველების უნარის განვითარება.

გაკვეთილის მსვლელობაში / გაკვეთილის ბოლოს მოსწავლეები შეძლებენ:

- მხატვრული ტექსტის ჩუმ და ხმამაღლა გამომსახველობით კითხვას;
- ტექსტის გაგებასა და მოქმედ პირთა ხასიათების გამოკვეთას;
- დიალოგის ინტერპრეტაციასა და გადაცემას მსმენელებისათვის;
- გაგებისა და ანალიზის სქემის შევსებას იგავის ძირითად პრობლემასა და დედააზრზე.

რესურსები: ტექსტის ქსეროასლები, გაგებისა და ანალიზის სქემის ქსეროასლები, მარკერები.

აქტივობები:

წაკითხვამდე

- 1) მასწავლებელი სვამს მაპროვოცირებელ კითხვებს:
 - რა არის ლამპარი? (პასუხების შემდეგ მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს სურათს, რომელზედაც ლამპარია გამოხატული).
 - ლამპარი წინ უნდა წაიმძღვაროს ადამიანმა თუ უკან? რატომ?

(მეთოდური კომენტარი: სასურველია, მასწავლებელმა ეფექტურად გამოიყენოს თვალსაჩინოება, არაგერბალური ხერხები: კესტები, მიმიკა, რათა არაქართულენოვან მოსწავლეებს გაუადვილდეთ მისი საუბრის გაგება).

უშუალოდ კითხვის დროს

- 2) მოსწავლეები კითხულობენ იგავ-არაკს, აღნიშნავენ სიტყვებს ან ფრაზებს, რომელთა გაგებაც გაუჭირდათ.

კითხვის შემდეგ

- 3) კითხვის დასრულების შემდეგ შერეულ მცირე ჯგუფებში მუშაობენ უცნობი სიტყვების ამოცნობაზე. მნიშვნელობის ერთობლივად (შეიძლება მასწავლებლის დახმარებით) დადგენის შემდეგ უცხო სიტყვებს წერენ ლექსიკონში.

- 4) იმის დასადგენად, თუ რამდენად კარგად გაიგეს ტექსტი, მასწავლებელი სვამს კითხვებს:
 - წაიკითხეთ სიტყვები, რომლებითაც მწერალი ახასიათებს მეფეს.
 - რა დაუბარა მამამ შვილს?
 - ახალგაზრდა მეფის რა საქციელი უკვირდა ხალხს?
 - რატომ იქცეოდა ასე ახალგაზრდა მეფე?
- 5) მასწავლებელი აძლევს მოსწავლეებს დავალებას, კიდევ ერთხელ გადაიკითხონ ტექსტი და დაინაწილონ იგი როლებად (მოხრობელი, მეფე, შვილი, ის, ვინც მეფეს შვილის უცნაური საქციელის შესახებ უთხრა). მონაწილეები საკუთარ როლებს მონიშნავენ მარკერებით.
- 6) მოსწავლეები მსჯელობენ იმაზე, თუ როგორ იმეტყველებენ იგავის პერსონაჟები, როგორი ქესტები და მიმიკები შეიძლება ჰქონდეთ.

(მეთოდური კომენტარი: მოსწავლეებს იმდენჯერ წააკითხეთ სცენარი, რამდენჯერაც საჭირო იქნება იმისათვის, რომ დარწმუნდნენ საკუთარ შესაძლებლობებში; დარწმუნდნენ იმაში, რომ შეუძლიათ როლთან შეგუება, მორგება და თავისუფლად კითხვა);

- 7) “მკითხველთა თეატრის“ მონაწილეები იკავებენ ადგილებს. მათ „სცენარის“ ნაწილები ხელში უჭირავთ ან მაგიდაზე დევენ. ისინი ირჩევენ განლაგების მათთვის სასურველ ვარიანტს, ოღონდ ისე, რომ არ დაავიწყდეთ მაყურებელი და იწყებენ ტექსტის კითხვას.

(მეთოდური კომენტარი: დაეხმარეთ მოსწავლეებს იმაში, რომ რაც შეიძლება ეფექტურად განლაგდნენ. სასურველია, რომ მაყურებელიც კარგად ხედავდეს მონაწილეებს და მონაწილეებიც – ერთმანეთს)

შეფასება

- 8) მოსწავლეები წინასწარ შექმნილი კრიტერიუმების მიხედვით აფასებენ თანატოლებს. 10 ქულა სკალაზე უმაღლეს ნიშანს წარმოადგენს. ყველა

გრაფაში შემოხაზეთ ქულა და თქვენს გადაწყვეტილებას მოკლე შენიშვნები გაუკეთეთ.

შედეგები	ქულა	შენიშვნები
ყველა სიტყვა მკაფიოდ იყო წარმოთქმული?		
განწყობილება და გრძნობები სწორად იყო გადმოცემული?		
ხმის ტონი ეფექტურად იყო გამოყენებული?		
შერჩეული მონაკვეთი შესაბამისი ტემპით იყო წაკითხული?		
ამყარებდა თვალთ კონტაქტს აუდიტორიასთან?		
ქესტები შესაბამისად იყო გამოყენებული?		
პუნქტუაცია სწორად იყო გაგებული/ინტერპრირებული?		
შეძლო აუდიტორიის ყურადღების მიპყრობა და შენარჩუნება?		

9) ამის შემდეგ, იმის გასარკვევად, თუ რამდენად კარგად გაიაზრეს იგავის დედააზრი მოსწავლეებმა, მათ ურიგდებოთ შესავსებად ანალიზისა და გაგების სქემა

ამ იგავში პრობლემა იწყება, როცა _____

ამის შემდეგ _____.

მერე _____, შემდეგ _____

პრობლემა საბოლოოდ გადაწყდა, როცა _____.

იგავი თავდება _____.

ამ იგავის მთავარი აზრი არის ის, რომ _____

_____.

(მეთოდური კომენტარი: სქემა ივსება მცირე ჯგუფებში. მასწავლებელი ადევნებს თვალს იმას, რომ ჯგუფებში შედგეს თანამშრომლობა და საჭიროების შემთხვევაში ეხმარება მათ).

სიტუაცია 2

ბატონი დავითი ერთ-ერთი სკოლის ქართული ენის მასწავლებელია. უკვე სექტემბრის შუა რიცხვებია და იგი ემზადება ახალი სასწავლო წლის დასაწყებად. მან, უპირველეს ყოვლისა, იზრუნა კლასის მოსაწყობად. კლასის მოწყობისას მისი მთავარი მიზანი იყო საკლასო ოთახი მოეწყო მოსწავლეთა აქტიური მუშაობისთვის და არა პასიური სმენისთვის. მან სკოლის დირექციას სთხოვა ისეთი წიგნების თაროების შექმნა, რომელთა გადაადგილება ძალიან ადვილად იქნებოდა შესაძლებელი, ინდივიდუალურ სკამებს არჩია რამდენიმე მრგვალი მაგიდა მოძრავი ინდივიდუალური პატარა სკამებით და შეიძინა არაერთი თვალსაჩინოება და სასწავლო ნივთი, თუმცა შერჩევის მთავარი პრინციპი ამ ნივთების ადვილად გადაადგილებადობა იყო. რადგან ბატონ დავითის სკოლა კულტურული მრავალფეროვნებით გამოირჩევა და კლასში სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენლები იქნებიან, ბატონმა დავითმა იყიდა ქართული, აფხაზური, რუსული, ინგლისური, სომხური, აზერბაიჯანული და ოსური ანბანი და გამოაკრა კედელზე. გარდა ამისა, ბატონმა დავითმა გამოაკრა წინა წლის კლასის მოსწავლეთა სურათები, რომელიც გამოხატავდა მოსწავლეთა ჩართულობას სხვადასხვა აქტივობებში, გარდა ამისა, გამოაკრა ენათა ხე, რომელიც აჩვენებდა მსოფლიოს ძირითადი ენების ფესვებს.

ბატონი დავითი წელს ახალ კლასში შედის. მან სპეციალურად აარჩია მრავალფეროვანი კლასი, სადაც 24 მოსწავლე იქნება. მოსწავლეები განსხვავდებიან როგორც ეთნიკური წარმომადგენლობით, აგრეთვე განსხვავებული მშობლიური ენა აქვთ, მათი სოციალური მდგომარეობაც განსხვავებულია და, ამასთანავე, მათი აკადემიური მოწონებაც წინა წლებში ძალიან განსხვავებული იყო. სასწავლო წლის

დაწეებამდე ბატონმა დავითმა კარგად შეისწავლა თითოეული მოსწავლის სასკოლო ისტორია. ამასთანავე, მან აღმოაჩინა, რომ მის კლასში იქნებოდა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეც. ბატონ დავითს კარგად ესმოდა, რომ მოსწავლეთა განსხვავებულობა ნიშნავდა მათ განსხვავებულ სწავლის სტილსა და განსხვავებულ ინტერესებს. შესაბამისად, მას უნდა დაეკმაყოფილებინა ყველა მოსწავლის სტილი და ინტერესი, რაც აშკარად გამოწვევა იყო მისი პროფესიული საქმიანობისთვის და ამიტომაც არჩია ამ კლასში შესვლა.

სასწავლო წლის პირველი კვირა

რადგან სასწავლო წელი ახალი დაწყებული იყო, ბატონმა დავითმა პირველი ორი კვირა დაუთმო საინტერესო და მეგობრული სასწავლო გარემოს შექმნას. პირველი გაკვეთილის დასრულების შემდეგ მან სთხოვა მოსწავლეებს, მეორე დღისთვის მოემზადებინათ მშობლებთან ერთად საკუთარი სახელებისა და გვარების შესახებ ისტორიები. მან აგრეთვე სთხოვა მოსწავლეებს, გაერკვიათ, თუ ჰქონდათ მათს სახელებს რაიმე მნიშვნელობა რომელიმე ენაზე. „*ხვალინდელ დღეს ჩვენ დავიწყებთ ერთმანეთის ინტერვიუებით, რათა გამოვცეთ ჩვენი კლასის შესახებ გაზეთი*“- განუცხადა მან მოსწავლეებს.

მეორე დღეს ბატონმა დავითმა დაიწყო გაკვეთილი მოსწავლეთა დაწვეილებით. მან დაწვეილების პრინციპად მოსწავლეთა დაბადების დღეები აიღო, მოსწავლე წვეილდებოდა იმ მოსწავლესთან, რომლის დაბადების დღეც ყველაზე ახლოს იყო მის დაბადების დღესთან. მოსწავლეთა დაწვეილების შემდეგ ბატონმა დავითმა მათ გააცნო კითხვების ჩამონათვალი, რომელიც უნდა გამოეყენებინათ ერთმანეთთან ინტერვიუს დროს:

1. *რა გქვია? რა მოგწონს ან არ მოგწონს შენს სახელთან დაკავშირებით?*
2. *როგორ დაგარქვეს ეს სახელი? ვინმეს საპატივცემულოდ დაგარქვეს? ვინ დაგარქვა?*
3. *შენი ოჯახის წევრებს აქვთ იგივე სახელი?*

4. გეავს მეგობარი, რომელსაც აქვს იგივე სახელი?
5. არის ვინმე ცნობილი ადამიანი, ვისაც იგივე სახელი ჰქვია?
6. მოგწონს ის ადამიანები, ვისაც შენი სახელები ჰქვიათ?
მაგალითად...
7. შენს სახელს აქვს რაიმე სხვა მნიშვნელობა?
8. შენი სახელი წარმოშობილია სხვა ენებიდან? სხვა ენაში თუ
არის შენი სახელი და როგორ წარმოითქმება ის? აქვს შენს
სახელს რაიმე მნიშვნელობა სხვა ენებში?
9. ოჯახში რას გეძახიან? გაქვს რაიმე მოფერებითი სახელი?
10. რა გირჩევნია დაგიძახოთ, შენი სახელი თუ მოფერებითი (კნინ-
ობითი) სახელი, რომელსაც ოჯახში გეძახიან?

მოსწავლეებმა თხუთმეტი წუთი დაუთმეს ერთმანეთთან ინტერვიუებს, რის შემდეგაც ბატონმა დავითმა სთხოვა მოეთხროთ მოსწავლეებს მთელი კლასისთვის ის რაც მათ შეიტყვეს თავისი მეწყვილის შესახებ. მოსწავლეთა მონათხრობს მასწავლებელი აქტიურად ინიშნავდა, რათა არ გამორჩენოდა რაიმე მნიშვნელოვანი დეტალი. ბოლოს ბატონმა დავითმა აიღო ფოტო აპარატი, გადაუღო თითოეულ მოსწავლეს სურათი დაფასთან დაწერილი მისი სახელის ფონზე, რათა კლასის გაზეთში განეთავსებინა ეს ინფორმაცია.

შემდეგ გაკვეთილზე ბატონმა დავითმა სთხოვა გაერკვიათ, თუ რამდენ ენაზე შეეძლოთ კლასში მყოფ მოსწავლეებს საუბარი. აღმოჩნდა, რომ ყველა ბავშვს შეეძლო ქართულად და ინგლისურად საუბარი, თუმცა ცალ-ცალკე შეეძლოთ კიდევ ესაუბრათ აფხაზურად, ოსურად, რუსულად, სომხურად, აზერბაიჯანულად, ფრანგულად და უკრაინულად. რადგანაც ენათა ასეთი მრავალფეროვნება იყო წარმოდგენილი საკლასო ოთახში, ბატონმა დავითმა შესთავაზა მოსწავლეებს, ჩამოეთვაღათ ის სიტყვები, რომლებიც საერთო იყო ქართულისთვის და რომელიმე სხვა ენისთვის, რომელზეც კლასში რომელიმე მოსწავლე საუბრობდა. ამ სავარჯოშომაც ძალიან გაახალისა მოსწავლეები, აღმოაჩინეს ძალიან ბევრი საერთო სიტყვა და ერთ-ერთ მოსწავლეს გაუჩნდა იდეა, „ნასესხები სიტყვების ლექსიკონი“ შეექმნათ, რომელზეც მთელი წლის განმავლობაში მუშაობდა მთელი კლასი.

მომდევნო გაკვეთილი მთლიანად კლასის გაზეთის შექმნას დაეთმო. მოსწავლეები აკეთებდნენ კლასის გაზეთის დიზაინს და აკრავდნენ გადაღებულ სურათებს და წერდნენ მოსწავლეზე ინფორმაციებს მასში. მთელი ეს გაკვეთილი ამ აქტივობას დაეთმო. გარდა ამისა, მასწავლებელმა სთხოვა მოსწავლეებს რაიმე ისეთი იგავ-არაკი გაეხსენებინათ, რომელიც განთავსდებოდა გაზეთის შუაგულში და ყველაზე მეტად ასახავდა საგანს და კლასში არსებულ სიტუაციას. მოსწავლეებმა შემდეგი იგავ-არაკი გაიხსენეს და ჩაწერეს გაზეთის შუაგულში:

იგავ-არაკი

ერთ სახლში ცხოვრობდა კატა, რომელიც მუდამ მზად იყო თავი დაეჭირა, მაგრამ ვერასოდეს ახერხებდა ამის გაკეთებას. ერთ დღესაც გამოეკიდა კატა თავს დასაჭერად, ის-ის იყო უნდა დაეჭირა, რომ თავმა პატარა ხვრელში შეძრომა მოასწრო და კატას აღარაფერი დარჩენოდა,

გარდა იმისა, რომ დამჯდარიყო იმ პატარა ნახვრეტთან და დალოდებოდა, თუ როდის გამოძვრებოდა თავგი. უცაბედად, თავგს მოესმა ძაღლის ხმა და იფიქრა, რომ თუ ძაღლი იყო სახლში, კატა გაიქცეოდა და აღარ დაიწყებდა ხვრელთან ლოდინს. შესაბამისად, თავგი გამოძვრა ხვრელიდან და მოულოდნელად თავი ამოყო კატის კლანჭებში. „კი მაგრამ, ძაღლი სად არის? - იკითხა აკანკალებულმა თავგმა. „არავითარი ძაღლი არ არის, ეს მე ვიყავი, ძაღლის ყეფის იმიტაცია გავაკეთე, რომ შენ დაიმედებული ხვრელიდან გამომძვრალიყავი“- გადაიხარხარა გამარჯვებულმა კატამ და ცოტა ხნის შემდეგ დაამატა „ჩემო კარგო, თუ სულ მცირე ორ ენას არ ლაპარაკობ, ვერანაირ წარმატებას ვერ მიაღწევ დღევანდელ დღეს. (თიღ-ტი, 1995, გვ. 168).

შაბათ-კვირას ბატონმა დავითმა ჩახედა მოსწავლეთა ისტორიებს თავიდან, ნახა იმ გაკვეთილის ჩანაწერები, სადაც მოსწავლეებს ჰქონდათ საკუთარი სახელების შესახებ ინტერვიუები, აგრეთვე ნახა იმ გაკვეთილის ჩანაწერები, სადაც მოსწავლეები საკუთარი ენის ცოდნის შესახებ საუბრობდნენ. ამ სამ წყაროზე დაყრდნობით ბატონმა დავითმა შეადგინა კლასის ლინგვისტური რეპერტუარის სქემა.

სასწავლო წლის მეორე კვირა

მეორე კვირა ბატონმა დავითმა მოსწავლეთა ოჯახების და გვარების ისტორიის გაცნობას დაუთმო. მან დაავალა მოსწავლეებს თავიანთ მშობლებთან გაერკვიათ თავიანთი ოჯახისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანი, საამაყო ან ღირსშესანიშნავი ამბავი. მეორე დღეს მოსწავლეებმა არაერთი საინტერესო ამბავი უამბეს ერთმანეთს საკუთარი ოჯახებისა თუ გვარების შესახებ. შემდეგი დღისთვის ბატონმა დავითმა მოსწავლეთა მშობლებს სთხოვა, რომ წლის განმავლობაში თუ სურვილი ექნებოდათ, მობრძანებულიყვნენ და თავიანთი ოჯახების ან თავიანთი საქმიანობის შესახებ მოეთხროთ ბავშვებისთვის და ყოფილიყვნენ მოწვეული სტუმარი. პირველად სურვილი ერთ-ერთი მოსწავლის ბაბუამ გამოთქვა, რომელიც მომდევნო დღეს ესტუმრა ბატონ დავითს ქართული ენის გაკვეთილზე და

მან უამბო მოსწავლეებს ისტორია საკუთარი ოჯახის შესახებ, რომელიც იძულებული იყო, 1921 წელს საქართველოს დამოუკიდებლობის დაკარგვის შემდეგ გადასახლებულიყო საფრანგეთში და იქ გაეგრძელებინა ცხოვრება. მოწვეულმა სტუმარმა გააცნო ბავშვებს მათი ოჯახის ფრანგული ცხოვრების დეტალები, მოუყვა, როგორ გახდა საქართველოდან დევნილი მისი ბაბუა სორბონის უნივერსიტეტის პროფესორი, თუ რას მოღვაწეობდნენ მამამისი და თვითონ საფრანგეთში და რა სიძნელებთან იყო დაკავშირებული მათი ფრანგულ საზოგადოებაში ინტეგრირება. დეტალურად ისაუბრა, რატომ გადაწყვიტეს 1991 წელს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველოში მთელი ოჯახით დაბრუნება. მოწვეული სტუმრის მონათხრობმა განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა ბავშვებზე.

სიტუაციის ანალიზი

ამ სიტუაციიდან ჩანს რამდენიმე სტრატეგია, რაც ბატონმა დავითმა გამოიყენა, რომ შეექმნა ჯანსაღი სასწავლო გარემო, გაცნობოდა მოსწავლეებს და მოსწავლეები გაცნობოდნენ ერთმანეთს და შესაბამისად აეგო თითოეულ მოსწავლესთან შემდგომი მუშაობა. კერძოდ:

- 1) მასწავლებელმა მოაწყო საკლასო ოთახი ისე, რომ შესაძლებლობა ყოფილიყო საკლასო ოთახში მრავალი მოძრავი და დინამიური აქტივობის განხორციელება;
- 2) მასწავლებელმა ორი კვირის განმავლობაში მისცა მოსწავლეებს და საკუთარ თავს საშუალება, გაეცნოთ ერთმანეთი სახელების ინტერვიუების ჩატარებით, კლასის გაზეთის შექმნის და ოჯახებისა და გვარების შესახებ ამბების გადმოცემის გზით. თითოეული ეს აქტივობა ზრდის მოსწავლეთა შორის ერთმანეთის მსგავსების და სხვაობების გააზრების უნარს;
- 3) მასწავლებელმა შეიტყო საკუთარი მოსწავლეების შესახებ ჯერ სასკოლო ისტორიის გაცნობის და შემდგომ კლასის ლინგვისტური ფონის სქემის შედგენის საფუძველზე;
- 4) მასწავლებელმა ჩართო სასწავლო პროცესში მშობლები და

ოჯახის წევრები, ერთი მხრივ, როგორც მოსწავლეთა დამხმარეები საკუთარი სახელის, გვარის და ისტორიის დასამუშავებლად და, მეორე მხრივ, როგორც მოწვეული სტუმრები;

- 5) მასწავლებელმა დაამკვიდრა დემოკრატიული და თანამშრომლობითი გამოცდილება, რადგან ხელი შეუწყო მოსწავლეთა იდეას, მთელი წლის განმავლობაში ყველა მოსწავლის მონაწილეობით შექმნილიყო „ნასესხები სიტყვების ლექსიკონი“;
- 6) მასწავლებელმა შექმნა ენათა ხე დაიწყო მუშაობა ნასესხები სიტყვების ლექსიკონზე, რითაც დაამკვიდრა ტენდენცია, რომ კლასში არსებული ლინგვისტური მრავალფეროვნება არის რესურსი და არა შემაფერხებელი ფაქტორი ქართული ენის სწავლების პროცესში;
- 7) მასწავლებელმა ყველა ზემოწამოთვლილი აქტივობა ამავე დროს გამოიყენა ქართულ ენაში მოსწავლეთა კომპეტენციის გასაზრდელად.

როგორც ხედავთ, მასწავლებელს მოუწია არაერთი მნიშვნელოვანი სტრატეგიის გამოყენება სასწავლო წლის დასაწყისში, თუმცა მას მოუწევს იყოს უფრო შემოქმედებითი და გამოიყენოს უამრავი სტრატეგია, რათა საკუთარი კლასის ლინგვისტური და ეთნიკური მრავალფეროვნება აქციოს რესურსად სწავლების პროცესში. ამ რთული მიზნის მისაღწევად მნიშვნელოვანია ინტერკულტურული მიდგომა სწავლების პროცესში

სიტუაცია 3

აქვე შემოგთავაზებთ დაწყებითი მასწავლებლის ქალბატონი ელენეს მონათხრობს, რომელიც ეხება ინტერკულტურული განათლების მისეულ ინტერპრეტაციას და შესაბამის სასწავლო სტრატეგიას. „*არ ვიცი, ეს ის არის თუ არა, რასაც თქვენ ეძახით ინტერკულტურულ განათლებას, მაგრამ მე 32 წლის მუშაობის გამოცდილება მაქვს და ნამდვილად ვიყენებ სწორ მეთოდებსა და მიდგომებს. ერთ კონკრეტულ ბოლო სიტუაციას გავიხსენებ. პირველ კლასში ძალიან მნიშვნელოვანია*

მოსწავლეთათვის ასოების და რიცხვების წერის სწავლება. მე მყავდა მოსწავლე არმენი, რომელიც ეთნიკურად სომეხი იყო და გამართულად ლაპარაკობდა სომხურად, მაგრამ ქართულად ერთ წინადადებასაც ვერ აბამდა, რაც ძალიან მაშფოთებდა. ერთ დღესაც შევამჩნიე, რომ არმენი ქართული ანბანის ყველა ასოს სწორად და გამართულად წარმოთქვამდა არა მარტო თანმიმდევრობით, არამედ არეულად შეკითხვების დასმის

დროსაც. ანალოგიურად, 1-დან 10-მდე ყველა ციფრს სწორად და გამართულად წარმოთქვამდა. მე ვიცოდი, რომ არმენმა იცოდა ასოები და რიცხვები, იმიტომ, რომ როცა ვვარჯიშობდით კლასში, ის ყოველთვის სწორად წარმოთქვამდა მათ, ოღონდ სომხურ ენაზე, მაგრამ სომხური მას არ სჭირდება, მას ქართულად უნდა შეძლებოდა ამის გაკეთება.

ამჟამად მან უკვე იცის ასოები და ციფრები ქართულად, მაგრამ როცა თავისი სახელის დაწერას ვთხოვ,

ყოველთვის უჭირს ასოების დაწერა, ხან არასწორი მიმართულებით წერს, ხან იმდენად მახინჯად წერს, რომ 3 წლის ბავშვის ნაწერი გეგონებათ. მას საკმაოდ მოუხეშავად უჭირავს ფანქარი და კალამი, რამდენადაც გამოიგია, მისი ოჯახი დაბალ სოციალურ ფენას მიეკუთვნება და ალბათ არ აქვთ შესაძლებლობა, რომ სავარჯიშო პატარა დაფა შეუძინონ და სახლში ავარჯიშონ ფანქრითა და პასტით წერაში. შესაბამისად, მისი ოჯახური მდგომარეობის გამო ეს სასწავლო ნივთები ხელმიუწვდომელია მისთვის, რაც გახდა მისი დავვიანებული განვითარების მიზეზი. პიაჟეს თეორიიდან მე ვიცი, რამდენად მნიშვნელოვანია სამანიპულაციო საშუალებების გამოყენება მოსწავლის განვითარებისთვის. შესაბამისად, გავანალიზე, რომ საჭირო იყო მისი თვალისა და ხელის კოორდინაციის გაუმჯობესება, ამიტომ დავავადე ჩვენ სკოლაში პრაქტიკაზე მყოფ სტუდენტს, დამოუკიდებლად ემუშავა არმენთან და ის კლასისგან დამოუკიდებლად სწავლობდა წერას. დღეს არმენს აქვს ძალიან კარგი ნაწერი

ქართულად, რაც უეჭველად ჩემი სწორი მდგომის შედეგად მოხდა.

არმენის განვითარების შესახებ ქალბატონი ელენეს დაკვირვება და ინტერპრეტაცია ეფუძნება ბავშვის განვითარების შესახებ შეზღუდულ ცოდნას და მის მონოლინგუურ კულტურას. პიაჟეს თეორიის შეზღუდულმა ცოდნამ და არასწორმა ინტერპრეტაციამ გადააწყვეტინა ქალბატონ ელენეს, რომ არმენს დაგვიანებული განვითარების ნიშნები ახასიათებდა. მისი აზრით, იმის გამო, რომ არმენი დაბალი სოციალური ფენის ოჯახიდანაა (სინამდვილეში ქალბატონმა ელენემ არ იცის რეალურად არმენის ოჯახის მდგომარეობა, მას მხოლოდ გაუგია ამის შესახებ) ის მიიჩნევს, რომ სასწავლო მასალების არარსებობის გამო არმენს თვალისა და ხელის კოორდინაციის უნარი არ გააჩნია. უფრო მეტიც, მან საკუთარი მონოლინგუური დომინანტი კულტურიდან გამომდინარე, არმენის ბილინგუური უნარები (ის ლაპარაკობდა სომხურად და ეუფლებოდა ქართულს) შეაფასა, როგორც ნაკლი და არა როგორც რესურსი არმენის განვითარებისთვის. შესაბამისად, ქალბატონმა ელენემ მოახდინა მოსწავლის იზოლაცია, რაც, რა თქმა უნდა, არმენის ფსიქოლოგიურ და ინტელექტუალურ განვითარებაზე უარყოფითად იმოქმედებდა, იმისდა მიუხედავად, რომ არმენმა ისწავლა ქართული ასოების ლამაზად წერა.

რელიგიური პლურალიზმი სეკულარულ კლასში

საქართველოს მოსახლეობა არაერთ რელიგიას მისდევს. მოსახლეობის უმრავლესობა მართლმადიდებელი ქრისტიანია, თუმცა ფართოდ არის წარმოდგენილი სხვადასხვა რელიგიური კონფესიაც. ეთნიკური ქართველების უმრავლესობა მართლმადიდებელია. მართლმადიდებლები არიან ოსების, რუსების, ბერძნების, აფხაზების, ასურელებისა და უდიების უმეტესი ნაწილი, ასევე, გარკვეული რაოდენობა სომხებისა, რომელთა დიდი უმრავლესობა სომეხთა სამოციქულო ეკლესიას მიაკუთვნებს თავს. როგორც ქართველების, ისე აღნიშნულ ეთნიკურ ჯგუფთა უმცირესობა კათოლიკე ან პროტესტანტია. კათოლიკური ეკლესიის მრევლი ეთნიკური სიჭრელით გამოირჩევა (ქართველები, სომხები, ასურელები, პოლონელები, გერმანელები, რუსები და სხვ.). საქართველოს მოსახლეობის როგორც ეთნიკურად ქართველი (აჭარლების ნაწილი), ისე სხვა ეთნიკური ჯგუფების (აზერბაიჯანელები, ქისტები, ლეკები, აფხაზები) საგრძნობი რაოდენობა ისლამს აღიარებს. ქურთების ნაწილი იეზიდია, ნაწილი ქრისტიანი და ნაწილიც მუსლიმანია. საქართველოს ებრაელები იუდაიზმს მისდევენ, გერმანელები ლუთერანული ეკლესიის წევრები არიან, თუმც კათოლიკეებიც გვხვდებიან.

საქართველოს მასშტაბით (აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის გამოკლებით) მოქმედი რელიგიური გაერთიანებების სტატისტიკური გამოკვლევა პირველად თავისუფლების ინსტიტუტის დავალებით ჩატარდა: 2002 წლის გაზაფხულზე რელიგიურ გაერთიანებათა ხელმძღვანელი პირებისაგან მოპოვებულ იქნა ინფორმაცია წევრთა რაოდენობის შესახებ. შესაბამისი მაჩვენებლების შეფარდებამ 2002 წელს ჩატარებული აღწერის შედეგად დადგენილ რაოდენობასთან (4 452 100) ასეთი სურათი აჩვენა: